

1. Увод

С обзиром на тему рада излагање је најбоље започети цитатом Милана Шипке: „Однос између језика и политике изузетно је актуелна тема. У некадашњој заједничкој држави, Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији, посебно на српско-хрватском говорном простору, језичка је проблематика последњих неколико деценија XX стољећа толико исполитизирана (могло би се чак рећи и политчки контаминирана) да се расправа о њој просто намеће као насушна научна и друштвена потреба“¹.

Зна се да сербокroatистика, као дисциплина, своје почетке носи још од времена Илирског покрета, односно од XIX века. Она се налазила у Штросмајеровој идеји југословенства, док је њен главни носиоц био хрватски филолог Ватрослав Јагић. Стварањем Југословенске академије знаности и уметности (1867) у Загребу пренесене су у народ и одобрене су Јагићеве идеје о Србима православцима и Хрватима католицима, који су један народ по језику, којим им је заједнички, али се они разликују по вери.

Нажалост, поједини српски филолози, упркос Вуковим ставовима о српском народу и језику, слепо су следили Јагићеве идеје. Један од њих је био и Ђуро Даничић који је прешао у Загреб и радио на речнику „заједничког“ језика Хрвато-Срба. Пре него што је то учинио, Даничић је био Вуков следбеник. На осву оваквих поступака грађена је једна од највећих историјских заблуда да Срби и Хрвати заиста имају један заједнички језик. Такође ће бити прихваћен став да заједнички језик Срба и Хрвата има три наречја, штокавско, чакавско и кајкавско, што је својевремено тврдио и сам Даничић. Вук је, ипак, имао потпуно другачије погледе када је реч о штокавском дијалекту. Он је, заједно с осталим стручњацима, говорио да је штокавски дијалект српски и да су сви Срби штокавци, без обзира на њихову вероисповест, јер постоје Срби трију закона (грчког, римског и турског). Али, управо Даничићевим заслугама биће инаугурисана сербокroatистика као наука о српскохрватском језику, у чијим водама ће потпуно потонути права наука, србистиска. У обе Југославије упорно су се понављале Јагићеве теорије, док су Вукове биле скоро потпуно заборављене.

¹ Милан Шипка, *Језик и политика*, Београд, 2006, 11.